

Societatea Academică din România

Raport de avertisment nr. 19

Alina Mungiu-Pippidi argumentează că factori externi, mai curînd decît interni, sînt responsabili pentru amînarea certitudinii lui 1 ianuarie 2007 ca dată de intrare. Dar totodată susține că invocarea în mod iresponsabil a diferite scenarii de destabilizare politică și de frînare a luptei anticorupție după raportul din mai, chiar de către clasa politică de la București, a oferit adversarilor aderării României și Bulgariei *pretextul* necesar unei amînări. Sînt propuse șase măsuri concrete pentru ca România să obțină dată favorabilă la Consiliul European din iunie 2006.

Dacă data aderării va fi recomandată abia la toamnă, e posibil să nu prindem ianuarie 2007 din motive tehnice

EUROPA NE ÎMPINGE ÎN ZONA INCERTĂ. CE PUTEM FACE?

Problema

Există riscul ca raportul de primăvară al Comisiei Europene, care ar fi trebuit să fie o simplă recomandare însoțită de o notă de fundamentare (cum s-a întîmplat cu țările prin primul val după ce au semnat tratatul), să rateze obiectivul esențial, anume **formularea unei recomandări clare și neechivoce, care să propună ca România să devină membru UE din 1 ianuarie 2007**. Presiuni mai vechi din partea țărilor care vor să încetinească procesul de extindere, manifestate atît în statele membre, cît și în Parlamentul european, vin în ultima clipă să descurajeze Comisia Europeană de la intenția sa inițială de a propune data înainte de Consiliul European din luna iunie. Raportul din toamnă la care se face aluzie nici nu ar fi trebuit să existe, el a apărut tot ca o cale de a liniști pe scepticii europeni că cele două țări sînt strict monitorizate, iar ridicarea lui la rang de raport diagnostic final nu e favorabilă României. Nu avem nevoie de o certitudine care să se materializeze de abia prin luna noiembrie, dat fiind că unele țări, precum Germania, au anunțat că vor aștepta cu ratificarea tratatului după acest raport. **Riscăm să ajungem de Crăciun să facem lobby prin Germania, și de fapt riscăm să nu mai ajungem la 1 ianuarie din simple motive tehnice**. Or, noi avem nevoie ca acum, în următoarele săptămîni, cînd se face bugetul, să fim prinși drept o certitudine pentru viitorul an, sau va fi prea tîrziu să purtăm asemenea discuții în decembrie. Nici amînarea Bulgariei nu se justifică, Bulgaria plătind din greu faptul că a fost supraevaluată de comisia Verheugen. Ideal ar fi ca ambele țări să primească acum o dată de intrare clară, propunere care să meargă la summitul din iunie, dar dacă nu, noi trebuie să insistăm în aceste ultime zile pentru ca măcar data noastră de intrare să fie recomandată acum, nu mai tîrziu. Din păcate, lunile recente, care ar fi trebuit să fie luni de lobby intens,

Alina Mungiu-Pippidi

mai ales la nivelul țărilor membre mai sceptice, și de lobby profesional, făcut prin transfer de credibilitate și foarte extins la mai multe categorii, prin firme care investesc la noi, prin oameni de afaceri, prin societatea civilă și prin opoziția politică, au fost aproape moarte. Activitatea s-a concentrat între Bruxelles și București, cu noutăți minime aduse pozițiilor anterioare ale celor vizați de lobby.

Incertitudinile vor domni până în ultima clipă. Surse nenumite din interiorul Comisiei au lansat pe 8 mai ideea că Bulgaria și România vor fi nevoite să aștepte până în toamnă confirmarea datei de aderare la UE. Potrivit cotidianului britanic Financial Times din 9 mai, Președintele Comisiei Europene (CE), Jose Manuel Barroso, ar fi decis să amâne decizia cu aproape cinci luni, pentru a evalua dacă cele două țări sunt serioase în privința îndeplinirii angajamentelor. Dl. Barroso a dezmințit însă practic această informație, ca răspuns la întrebarea unui parlamentar european, afirmând că totuși raportul va oferi o dată. Un purtător de cuvânt a sugerat o cale de împăcare a celor două variante, în care datei de intrare i s-ar adăuga celebrele amendamente și condiții (vor intra la acea dată numai dacă...). Pe scurt, tendința de a amâna România și Bulgaria sau măcar a le ține cu respirația tăiată până în ultima clipă a devenit în ultimele două săptămâni puternică și sînt șanse să rămînem în mare anxietate până la finele anului.

Această oscilație nu arată decît că se fac eforturi pentru a găsi cea mai bună cale de către Comisie de a liniști temerile statelor membre sceptice prin păstrarea unei monitorizări drastice asupra României și Bulgariei. În ciuda recomandărilor favorabile ale comisarilor Oli Rehn și Franco Frattini, în ciuda rapoartelor favorabile făcute de experții Comisiei Europene în această primăvară, din care pînă și procurorii de la DICOT, ce să mai vorbim de Daniel Morar sau Monica Macovei, ieșeau ca niște eroi, în ciuda atitudinii noastre umile în problema clauzelor de monitorizare ulterioare (la care bulgarii, mai demni și mai ținzoși, au protestat, spunînd că țările din primul val nu au avut parte de așa ceva), există riscul ca raportul să fie subțire pe partea de recomandări către Consiliu, permițînd statelor membre o decizie mult mai arbitrară în luna iunie.

Întrebarea care se pune este cît anume din această dezangajare politică se datorează factorilor externi, adică rezervelor Germaniei și altor țări membre importante, plus problemelor Bulgariei, pe de o parte, și cît nerealizărilor României în plan intern, pe de alta. Putem face această diferență? Acum două săptămîni conjunctura externă nu era alta, și totuși decizia era să se recomande data de aderare doar pentru România, nu și pentru Bulgaria. Ce s-a schimbat de atunci?

Pretextul

Schimbarea provine din faptul că scenariile care abundau la București, deși insuficient substanțiate documentar, au ajuns la nivelul Comisiei și au trezit îndoiele asupra comportamentului României în vara care urmează. Acestea nu vor fi citate de nici un oficial, pentru că e vorba de simple zvonuri sau intenții încă nematerializate. După părerea SAR, ele nu ar fi trebuit să facă obiectul unei decizii de asemenea importanță. Dar asta nu înseamnă că aceste scenarii erau lipsite *complet* de fundament.

Raport de avertisment, nr 19

O să rezumăm pe scurt scenariile care circulau decîteva săptămîni în mediul diplomatic de la București:

1. După raportul de monitorizare guvernul, Tăriceanu va cădea la prima moțiune de cenzură. O nouă majoritate îl va sprijini pe Teodor Stolojan ca prim ministru. Rezultă de aici înlocuiri, voturi, manevre care în ochii europenilor ar însemna timp pierdut și energie risipită.
2. După raportul de monitorizare se va trece prin Parlament un articol, promovat de UDMR, prin care să se schimbe mecanismul numirii procurorului general DNA, deși comisarul Fratini este împotriva și Comisia va percepe asta, în mod corect, drept un semnal de frînare a activității DNA. UDMR argumentează că *în principiu* e mai justificat ca numirea să fie făcută de CSM. Justificarea aproape nu contează, dat fiind că aceasta nu e o problemă *teoretică*, ci una foarte practică, UE vrînd un DNA eficient și imparțial, și apreciînd că actualul corespunde acestor exigențe. CSM, care are deja în atribuții să prevină corupția în judiciar a cercetat doar vreo cîteva cazuri anul precedent, deci nu e tocmai organismul indicat să conducă lupte anticorupție. În plus, adoptarea acestui articol ar însemna realegerea procurorului, și șansele de renumire lui Daniel Morar, care a anchetat imparțial din toate partidele, sînt slabe, deci un procuror general foarte apreciat la Bruxelles ar trebui să plece la mai puțin de un an după ce a fost numit. Semnalul pentru procurorii aduși de el ar fi de asemenea limpede, cînd înlocuiești pe un procuror șef care anchetează, succesorii săi vor înțelege că trebuie să tergiverseze sau să dea verdicte favorabile.
3. După raportul de monitorizare, Monica Macovei, care nu mai are decît sprijinul Partidului Democrat, va părăsi Ministerul Justiției. Acest lucru ar fi fost deja decis la nivelul guvernului, sub pretextul că în domeniul justiției s-a încheiat treaba și deci și mandatul ei, sau sub pretextul alternativ că oricum e așa de inabilă politic că nu îi mai trece nici un proiect în parlament. Ca atare, faptul că poporul și Bruxellesul o iubesc nu mai contează, ne trebuie un ministru capabil să vîndă propriilor parlamentari integrarea europeană.
4. După raportul de monitorizare nu se va mai vota agenția de control a averilor, împotmolită din vara anului trecut. Pînă o trecem, pînă operează, se face 1 ianuarie. Și știm că slovenii au închis-o pe a lor după aderare, cînd nu i-a mai putut obliga nimeni să facă una sau alta. Ce s-o mai creăm ca s-o închidem!
5. După raportul de monitorizare, PRM va deveni un partid acceptabil și va fi tratat ca atare pentru a construi noi majorități. PSD a făcut deja primul pas, retractat în urma revoltei aripii reformiste din acest partid, dar echilibrul de putere e incert.

În eventualitatea aproape certă că raportul din 16 mai ar fi indicat data de 1 ianuarie 2007, aceste scenarii erau vehiculate ca aproape sigure și asta a dat impresia că începînd cu data de 17 mai România va face lucruri care pun în pericol integrarea. Soluția, propusă de o parte a Comisiei la Bruxelles, nu fără temeii, a fost eliminarea certitudinii care ar fi permis transformarea în realitate a acestor scenarii, să le zicem extracuriculare, ca să se asigure că vom fi forțați să facem ce am promis, nu ce aveam de gînd.

Soluții pe termen scurt și mediu

Alina Mungiu-Pippidi

Ce putem face? Scenariul cu data de aderare anunțată de abia în toamnă aduce complicații bugetare și politice și ne defavorizează. E urgent să încercăm următoarele:

1. Oferirea unei garanții solide de stabilitate politică, prin angajamentul principalilor actori că vor coopera în cadrul coaliției actuale, în schimbul unei date de aderare precizate acum și a prezenței noastre în buget. Orice scenarii alternative la guvernarea Tăriceanu trebuie puse pe „hold”. Integrarea rămâne prioritatea noastră în 2007, chiar dacă unele aranjamente politice locale nu sînt considerate satisfăcătoare. În sectoarele cu politici controversate guvernul trebuie să angajeze discuții cu contestarii în schimbul renunțării de către aceștia la amenințări cu răsturnarea guvernului. Cei ce creează frecvent disensiuni în coaliție trebuie temperați de către partidele lor pentru că au avut o importantă contribuție la situația creată.
2. Deblocarea proiectelor anticorupție stopate, astfel ca ele să poată fi realizate pînă la Consiliul European din iunie, în primul rînd a Agenției de Integritate.
3. Retragera oricărui proiect de schimbare la DNA.
4. Nici un fel de alianțe cu partide sau lideri extremiști din partea partidelor sau liderilor integrați în diverse internaționale de partid, care au nevoie de sprijinul acestora pentru România mai mult ca oricînd.
5. Lobby in desant în țările membre cu probleme, axat mai puțin pe oficiali, cît pe alte medii credibile, afaceri, societate civilă, opoziție politică, organizat în ceasul al doisprezecelea de pasivul nostru Minister de Externe, al cărui sprijin general a fost mult sub așteptări. Acest lobby trebuie să se axeze pe cîteva direcții clare, argumentarea că România e financiar capabilă să absoarbă șocul integrării, argumentarea că s-a creat o dinamică internă contra corupției, care va continua și după aderare, cînd Bruxellesul nu va mai avea un cuvînt de spus, etc. Pe scurt, advocacy tematic și inteligent, nu doar vizite oficiale cu solicitări de promisiuni.
6. Reintrarea în grafic la măsurile întîrziate la agricultură și colectarea TVA, deoarece *orice întîrziere* va fi folosită ca pretext de cei care vor să ne amîne. Schimbarea imediată din funcții a responsabililor sectoarelor cu întîrzieri nejustificate, oricare ar fi ei.

Această listă e departe de a fi exhaustivă. Punctul 1 este prioritar în chiar zilele care urmează, celelalte ar trebui realizate pînă la 1 iunie pentru a repune trenul pe șine. Salvat de către Comisia Europeană de adversarii săi interni, guvernul Tăriceanu trebuie să dea primul exemplu de cooperare transpartinică și de imparțialitate în promovarea performanței în integrare. Dacă vom continua să lăudăm pe miniștrii noștri și să-i detractăm pe ai celorlalți, și să facem proiecte limitate la grupuri, vom continua semnalele care au deteriorat situația noastră favorabilă, cîștigată cu multă muncă de acest guvern și nu numai în ultimele luni și ani.

Președinte SAR,
Alina Mungiu Pippidi
Societatea Academică din România (SAR)
Str Mihai Eminescu 61, sec 2, București,
Romania
tel/fax: (4021) 2111477
office@sar.org.ro
www.sar.org.ro